СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 170. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 24 липня 1935. — VOL. XLIII. No. 170. Jersey City, N. J., Wednesday, July 24, 1935. THREE CENTS

СТЕЙТОВИЙ УРЯД ПРОГОЛОШУЄ ВОЄННИЙ СТАН ПРОТИ „ГЕНЕРАЛЬНОГО СТРАЙКУ"

ТЕРІ ГОТ (Індіяна). — Коли підприємство Коломбієн Інемелінґ енд Стемпінґ Ко.", котрого робітники страйкують уже від трох місяців, почало спроваджувати страйколомів, 48 робітничих юній запротестували проти цього генеральним страйком, який вони назвали „робітничими вакаціями".

Страйк цей був добре переведений, бо на нього вийшли, за признаннями підприємців, коло 90 процентів робітників. Страйк перервав рух на всіх комунікаційних середниках, трамваях, „босах" і таксівках, та замкнув просто кожду крамницю дрібної торговлі в місті. Містом походжали громадки людей по півтори сотки осіб числом та приказували купцям, голярням, ресторанникам й іншим закривати свої крамниці. До страйку приступили й робітники, що обслуґують газолінові стації, і автомобілісти мусіли їздити до сусідніх міст по газоліну. З часом не стало в місті мяса й іншої поживи.

Тоді стейтовий губернатор МекНот проголосив у місті воєнний стан та віддав місто під заряд стейтового війська. 2 тисячі жовнірів прибули до міста та розставилися по місті. Нікому не вільно відбувати зборів. Ніхто, з винятком поліції, урядників і жовнірів, не сміє носити зброї. Демонстрації недозволені. На приїзд до рейону, обнятого воєнним станом, або на виїзд з нього треба дозволу військової влади.

ДАЛЬШІ СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В СУ ФОЛЗ.

СУ ФОЛЗ (Савт Дакота). — Неспокої через страйк робітників різниць Морела не устають. У понеділок рано пікети страйкарів пропустили до фабрики 170 робітників, отже в фабриці було коло півпяти сотки робітників. Коли пікети не розходилися зпід фабрики цілий день, уряд різниці заряди, щоб усі страйколоми лишилися наніч у фабриці, як три сотки страйколомів робили вже передтим.

У неділю заряд фабрики постарався страйколомам за священиків, котрі відправили їм богослуження у великій їдальні фабрики. Заряд каже, що фабрика веде всяку роботу правильно.

ЗАХОДИ КОЛО ПОКІНЧЕННЯ СТРАЙКУ ПРИЧАЛОВИХ РОБІТНИКІВ.

КЕМДЕН (Ню Джерзі). — Міська комісія пробувала довести до згоди між підприємством "Ню Йорк Шипбилдинг Корпорейшен" та його 4,500 робітників, що страйкують уже понад 10 тижнів.

Рівночасно компанія хотіла показати робітникам, що вона може повести роботу й без страйкарів та пробувала почати роботи в понеділок. Побоюючися заворушень, поліція вислала під фабрику 200 поліцаїв. Підприємство проголосило, що велика маса страйкуючих робітників заявила письменно свою готовість вертатись до праці на умовах, подиктованих підприємством.

Ці кроки підприємства розбили заходи міської комісії довести до порозуміння. Робітничий комітет заявив, що робітники серед таких умов угоди робити не можуть. Робітники рішили, що справу має полагодити за пляном, предложеним секретаркою праці Перкинс, розємний суд, зложений з представника робітників, представника підприємства та посередника, установленого цими двома.

КОНҐРЕСМЕН ДОМАГАЄТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКОГО БОЙКОТУ НІМЕЧЧИНИ.

ВАШИНГТОН. — На засіданню палати послів виступив нюйорський конгресмен Еманул Селер з домаганням, щоб Америка відповіла на переслідування католиків і жидів у Німеччині бойкотом німецьких товарів, а департамент стейту щоб заложив проти цих переслідувань формальний протест.

Селер говорив, що цивілізовані народи не можуть мовчати, як нацьковані німецьким урядом хулігани нападають на жидів і католиків. Він доказував, що департамент стейту у випадках навіть менших нарушень свободи віри виступав з протестом. Він закінчив свою промову закликом до жидів, католиків і протестантів Америки, щоб вони покарали Німеччину бойкотом.

Конгрес не приняв у тій справі ніякої резолюції.

ҐАЗОЛІНОВА ВІЙНА.

МОНТРЕАЛ (Канада). — Боротьба між газоліновими підприємствами дійшла тут до того, що декотрі підприємства дають при закупні певної скількости ґазоліни даром пиво.

ВИБУХ У ДЕСТИЛЯРНІ.

ПІОРІЯ (Илинойс). — Вибух у дестилярні підприємства Гайрема Вокера знищив 6-поверховий будинок. Пропали три робітники.

НАСЛІДКИ НЕРОЗУМНОГО ЖАРТУ.

У Лондоні один школяр зшив із шкіри змію і кинув матері на постіль. Вона так перелякалася, що впала в цебер горячої води і спарилася на смерть, а сестра вискочила вікном з третього поверха. Це вплинуло на школяра так, що облився нафтою і згорів живцем.

420 ТИСЯЧ ФРАНКІВ ЗА ВОЛОССЯ.

Одна балетниця французької опери втратила підчас самохідового нещастя волосся. Вона заскаржила виновника і її адвокат зажадав 420 тисяч відшкодування, мотивуючи жадання тим, що одинокою красою і привабною силою балетниці Боне було її волосся. Суд в Авіньоні засудив виновника і признавив йому заплатити жадану суму грошей.

БУНТ БЕЗРОБІТНИХ НА УЛИЦЯХ РІДЖАЙНИ.

Вечором 1-го липня ц. р. в місті Ріджайні, Саск., прийшло до кривавого бунту безробітних, яких поліція не пустила в дальшу дорогу до Отави. З телеграм виходить, що в понеділок вечором, у часі публичних зборів безробітних, поліція переводила арешти страйкерів, з чого прийшло до бійки між поліцією і страйкарами. Бій тревав до півночі і був дуже завзятий. У боях згинув детектив поліції Чарлз Милер. Раненних дотепер нарахували 42. Безробітні повибивали вікна в трамваях і повитовкали багато вікон по склепах. Мешканці міста мали яких 50 тисяч долярів шкоди.

В часі боїв арештовано коло 30 провідників маршовиків „на Отаву", а між ними й Артура Евенса.

Страйкуючі робили барикади на вулицях із стоячих там автомобілів і каміння.

Місцева влада вирішила, що покищо не треба проголошувати воєнного стану.

ЯПОНСЬКИЙ БОЙКОТ ШКОДИТЬ ЛІСОВІЙ ПРОДУКЦІЇ Б. К.

У минулім році Японія закупила в Канаді товарів на вартість $16,000,000, а продала лише на вартість $4,000,000. Більше Японія не могла Канаді продати через оцінку японської грошевої одиниці (єни) канадійськими властями. Японія твердить, що та оцінка є несправедлива і вона рівнається митній політиці, яка не допускає до японського імпорту. Через те Японці перестали купувати канадійські товари, а головно лісові продукти Бритиш Коломбії.

Згідно з рішенням японського уряду, до Японії можна буде з інших країв імпортувати товари, якщо ті краї згодяться приняти в себе японські товари у тій самій вартости, що їх, вивезений до Японії. Бритиш Коломбія дуже занепокоєна тим рішенням, бо з тої провінції посилали найбільше товару до Японії.

ЯПОНІЯ КУПУЄ В ЧІЛЕ МІДЯНУ РУДУ.

З гірничих округів у Чіле повідомляють що один японський синдикат почав купувати маловидатну мідяну руду для експорту японськими кораблями до Йокогами. Це будуть кораблі, що привозять до Чіле японські продукти, головно текстильні.

БРАЗИЛІЯ ТІШИТЬСЯ З НЕВРОЖАЮ.

Цього року не буде Бразилія викидати міліона мішків кави до моря і не буде отоплювати хати кавою. Люди не мали розуму, але природа зробила сама порядок. На протязі пятьох місяців панувала в Бразилії така посуха, що цього року зберуть там приблизно лиш 20 міліонів мір кави. Це є найменший збір від закінчення світової війни і на половину менший, ніж у минулому році, але лише 5 міліонів мір (жоків) менше, ніж ціла світова спотреба кави.

Бразилійські годовці кави мають з неврожаю радість. Очікують, що кава подорожіє. Бразилійська влада теж тішиться. Досі вона купувала надвишку кави від власників плянтацій і викидала просто до моря. Нині не потребує кави купувати і нищити, бо і грошей вже на це не має. Всі джерела прибутків є вичерпані й американські фінансисти не згодилися на позичку, говорячи, що їм міліша дешева кава, ніж найліпший довжник. Мимоволі згадуємо, що браку кави на світі не буде. Передовсім є ще величезні склади, а дальше, плекання кави в Індії й інших краях дуже розвинулося, так, що Бразилія має небезпечного конкурента в понті і цінах.

ТАЙНИЙ ТЕЛЕҐРАФ.

Жиди в Лодзі зорганізували тайний телеграф і послугувались ним у своїх торговельних справах. Цей телеграф викрив припадково листар, що ввійшов до кімнати, в якій відбувалося жидівське весілля. На столі було повно телеграм з привітами, надісланих цим тайним телеграфом.

МАРКОВА ВІЙНА МІЖ УГОРЩИНОЮ Й ЧСР.

Мадяри видали почтові 20 і 40-сотикові ірредентистичні марки з написом: „Юстиція пер Гунгерія", що ЧСР не хотіла впустити. Тепер Мадяри зробили реторзію і заборонили ввіз писем, де будуть наліплені 25 і 30-сотикові чсл. почтові марки.

ВБИТИЙ ЕЛЕКТРИЧНИМ СТРУМОМ.

У Ніпаві, Ман., згинув на днях трагічною смертю 46-літній Вілліям Гін. Смерть постигла його у пивниці власного дому, а сталося це так: Гін зайшов у пивницю, щоб там впустити руру від дощівки до бочки на мягку воду. Він з невиясненних причин взяв в одну руку електричний провід. Серед того похоззнувся і перехилився так, що другу руку замочив у воді в бочці. Електричний струм тоді перейшов крізь його тіло і Гін упав мертвий. Показалося, що електричний дріт не був ізольований.

ХРОБИ РОБЛЯТЬ ШКОДУ.

На захід від Кабрі на лінії Емпрес, на північний захід від Свифт Коррент (Саскачеван), хроби роблять засівам велику шкоду. Також в інших частях провінції вони підгризають збіжа. Так подає звіт Дж. Г. Таґарта, міністра рільництва.

П. Таґарт говорив, що воно ще завчасу оцінити шкоду, але фермери здовж лінії подають шкоду на 30 до 40 процентів. У деяких випадках треба буде засіяти поля наново на пашу.

ЮВИЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО АРТИСТА.

Дня 9-го червня у Кременці на Волині відбулося святкування 35-літньої сценічної праці знаного українського артиста, Гриця Березовського. Від 1900 року грав він у ріжних менших трупах, року 1906 вступає до театру Садовського. Влітку 1920 переїжджає до Галичини, пізніше грає в Ужгороді, у 1924 р. объїздить з театром цілу Лемківщину, куди передтим ні один з наших театрів не приїздив у гості. Від року 1927 через тяжку хоробу залишає театр і оселюється в Кремяниці, де працює як режисер-інструктор Просвіти. Поставив понад сто вистав з нашого й чужого репертуару.

ПОВОРОТ ДО КРАЮ.

Пишуть до львівської „Батьківщини":

„Тяжка господарська криза не минула і Франції. І тут вже є безробіття, а в звязку з тим чужинців усувають від праці і вони масово виїжджають до своїх країв.

„Між тими, що вертаються з Франції, є теж багато Українців. Одні вертаються до краю з голими руками, часто не маючи навіть родини. Але деякі з українських робітників мають трохи заощадженого гроша, що з ним у краю моглиб розпочати якийсь варстат праці. З ними готово бути так, як з численними репатріянтами з Америки й Канади: приїхали, попали в руки Жидів або таки своїх несовісних дорадників і тяжко запрацьований гріш пропав безповоротно. На нашу думку, в краю повинен існувати комітет, який давав би репатріянтам поради, що вони мають зробити зі своїми грішми. Чи то заннятися торгівлею — якою і де, чи то купити землю — де, по якій ціні і т. д. Бо репатріянти не орієнтуються в краєвих відносинах і дуже легко можуть впасти жертвою обманців".

ЗАСУДЖЕНІ ЗА ШПИГУНСТВО.

Ужгородський краєвий суд засудив Володимира Лучечку, студента зі Львова, й Івана Освальда, робітника зі Скалиці, за шпигунство. Лучечка дістав 8 років, Освальд 6. Лучечка дістав від Освальда точний плян одної касарні зі Словаччини і той плян у листі заслав одному консулятови...

РИБА З ГАДЮКАМИ.

Почесний суддя в Калькуті, в британській Індії, Рай Сахеб, поїхав з міста на свій маєток на селі. По дорозі купив рибу. Як її дома розрізав, у середині риби були 4 живі гадюки. Він кинув їх у недалеке озеро й гадюки зараз зникли в воді. Риба, що мала в собі 4 гадюки, важила 13 кг.

БРАВ 22% ПОЖДУ.

На днях судив ужгородський суд іршавського купця Мехеля Лефковича за те, що зичив селянам гроші на лихварський процент. Дістав три місяці.

ЗГОРІЛИ ТРИ СЕЛА.

На Поліссі згоріли в дрогіцькім повіті три села: Осовика, Тишковичі і Лютоль. Шкоди обчисляють на 100,000 зл. Причина пожежі — необережність і недостаточне забезпечення коминів.

НАРОДНІЙ КОМІТЕТ У ГАЛИЧИНІ РІШАЄ БРАТИ УЧАСТЬ У ВИБОРАХ ДО ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ

ЛЬВІВ. — Дня 6-го липня ц. р. відбулося засідання Народнього Комітету Українського Національного Обєднання. В ньому брали участь делегати від партійних установ із краю разом з членами центрального комітету УНДО й членами своєї Парляментарної Репрезентації. По розглянению цілої низки актуальних справ і по всесторонній дискусії зібрані однодушно апробували теперішню політичну працю партійного проводу і висловили йому повне довіря. У справі надходячих виборів до польських законодатних установ зібрані одноголосно ствердили, що нова виборча ординація до сойму й сенату утрудняє, а то й подекуди унеможливлює вибір незалежного українського представництва; одначе, рахуючися з тим, що вибори це не тільки спроба сил, але й важка боротьба за політичні права, Народній Комітет рішає в засаді узяти участь у виборах до сойму й сенату. Але у випадку, коли би підготовна праця виявила, що український нарід не матиме змоги провести своїх незалежних кандидатів до сойму й сенату, Народній Комітет уповажнює центральний комітет УНДО змінити в цілости або частинно це засадниче рішення й видати у виборчих справах відповідні зарядження.

70-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО.

ЛЬВІВ. — На 29-го липня ц. р. припадає 70-літній ювилей митрополита Андрія Шептицького. Надзірна Рада товариства ім. св. Андрія видала зазив до священиків львівської архиєпархії, щоби 28-го липня, в навечеря 70-ліття народин, підчас Служби Божої подали вірним дати з життя митрополита, а в сам день уродин, 29-го липня, щоб відправили Службу Божу й при тій нагоді перевели збірку на шпиталь ім. митрополита Андрія.

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОЛ З ПОЛЬСЬКИМ МІНІСТРОМ КОСЦЯЛКОВСЬКИМ.

ЛЬВІВ. — У вівторок, 9-го липня ц. р., явилась у львівському воєвідстві делеґація українських господарських установ у міністра внутрішних справ, М. Косцялковського. Делеґацію вів сенатор Юліян Павликовський, а з ним були ще: д-р Кость Левицький, дир. Іван Мартюк, дир. Андрій Палій, інж. Юліян Мудрик і д-р Кривуцький. Обговорено господарське положення українського народу і його потреби, політику державних установ супроти українських установ і передано міністерови відповідний меморіял. Він обіцяв усунути цілу низку недомагань. Конференція тревала півтори години.

АНҐЛІЯ ЗРИВАЄ ОБМЕЖЕННЯ ПРИ РОЗБУДОВІ ФЛЬОТИ.

ЛОНДОН. — У палаті послів адміралїція подала до відома в понеділок, 22-го липня, що Англія не буде більше вязатися постановами конференції у Вашинґтоні з 1922 р. і не буде придержуватися квоти, там установленої, при розбудові своєї фльоти. Як причину подає уряд це, що Японія також зірвала цю умову в грудні минулого року. Та Англія є за встановлення якоїсь пропорції при дальшій розбудові фльоти й хоче скликати в тій цїли конференцію на 1942 рік. У міжчасі можна буде довідатися, які є думки інших держав у справі фльоти.

ІТАЛІЯ ПОКИДАЄ ЗОЛОТУ ВАЛЮТУ.

РИМ. — У понеділок оголошено урядово, що Італія відкликає закон із 1927 р., на підставі котрого встановлено вартість італійської ліри в порівнанню з анґлійським фунтом стерлінґів і заґарантовано виплату ліри в 40 відсотках золотом. Цю нову постанову викликала підготова до війни з Етіопією.

ВІДКРИЛИ НОВИЙ КРАЙ, І ТО „КАЗОЧНИЙ".

КАНБЕРА (Австралія). — Г. Г. Гайдс, австралійський державний урядовець, прибув із своєї дороги в центральній части Нової Ґвінеї. Розповідає, що він подорожував сотні миль у нерозслідженім досі краю, окруженім горами, і знайшов там пригарні околиці, плодючу землю і 100,000 жителів, що їх досі ніхто не бачив. Вони цілковито відірвані від цивілізації, управляють рілю деревяними сохами, добре збудовані, не мають міст ані сіл, а живуть окремо родинами і є зовсім людяні та гостинні. Виглядають на азійський тип.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКОНУ ЗАМАЛО

Американська Федерація Праці витає в своїм офіціяльнім органі ухвалення конґресом закону Ваґнера й Конерія про робітничі відносини як великий здобуток для робітників, але рівночасно з тим видає робітникам замітну осторогу.

Цей закон Федерація Праці вважає за добуття нового рівня в боротьбі за робітничі права. Одначе рівночасно з тим вона підкреслює, що закону ще замало. Передовсім закон потребує ще самий багато оборони. Знайдеться ще багато підприємців, які не захочуть його виконувати, себто будуть поступати так, гейби такого закону зовсім не було. До виконування закону покликаний уряд, себто виконна галузь уряду та суд. Та з них ні одна ні друга не може взятися за виконування закону, коли покривджені за невиконання закону за себе не впімнуться. Коли користи з закону мають справді припасти для робітників, то робітники мусять обороняти його, себто виступати в його обороні при кождій нагоді, коли нарушується права, які припадають робітникам із закону.

Щоб оборона могла справді бути обороною, себто щоб вона могла справді успішно боронити виконування закону, треба виступати проти всякого нарушення цього закону, без винятку. Не можна виконувати закон в одній околиці, а забувати за нього в іншій; виконувати в однім промислі, забувати на нього в іншім. Треба, щоб його виконувано в кождій частині краю та в кождім промислі. Коли цього не буде, то уряд і суди наберуть враження, що робітництву на законі й на випливаючих з нього правах не залежить, що вони ними не дорожать та що вони й не будуть дуже закону боронити, як він буде занедбаний або викривлений урядовою або судовою практикою.

Такі речі вважає за відповідне сказати орган американських робітничих юній. Є це вже старі в світі речи. Про це собі від віків говорила буржуазія, коли обороняла свої права перед шляхтою. Та коли це все старі речи для буржуазії, то для робітників вони ще видно досить нові речі, коли робітники так часто засади боротьби за свої права не знали й навіть, добувши якесь право, часто всіх його можливостей не використали. Ще буде треба це саме говорити багато, багато разів, заки постійна боротьба за право перейде в кров робітника до того, що він на всяке нарушення свого права буде негайно відповідати зорґанізованим протестом.

О. Бойків.

ЕВРОПА РЕФОРМУЄТЬСЯ

(Від власного кореспондента).

II.

Франція — країна великої культури, країна великих природніх багатств, країна, що держала впродовж довгих століть, а нині знов держить першенство в Европі — йде таким самим шляхом до своєї внутрішньої перебудови, як ішла Італія, Австрія, Болгарія, Німеччина. Господарська криза та всі інші причини, про які я вже згадував, творять у французькому народі надзвичайно різкий двоподіл. Хоч при останніх парляментарних виборах найбільше мандатів здобула ще партія Еріота, себто радикал-соціялістів, партія середньо-заможних Французів, то ця „середина" нині починає зникати, слабнути, її члени приєднуються або до правого або крайньо лівого табору. Радикал-соціялістична партія відограла та відограє почасти ще й нині ту саму ролю, що в Німеччині довгий час припадала так зв. „центрови". Без радикал-соціялістичної партії годі нині зложити парляментарний уряд, одначе вона водночас намагається встановити свою парляментарну диктатуру. Тому у Франції міняються дуже часто уряди, не маючи змоги провести якоїсь уздоровляючої країну програми. Зокрема в останніх часах, після обєднання французьких соціял-демократів (партія Блюма) з комуністами, партія радикал-соціялістів знайшлася між молотом і ковалом. Молодші провідники партії схиляються в напрямку правого табору. Отсей двоподіл внутрі французької нації йде тепер надзвичайно швидким темпом. Коли недавно можна було „латати" внутрішню політику, вказуючи на зовнішні обставини, на передове положення Франції в Европі, то нині ці арґументи вже не промовляють до патріотичних почувань Француза. Нині він уже рішається зазначити себе до того чи іншого табору. Обєднання соціялістів Блюма з комуністами тільки підляло оливи до внутрішнього вогню. З кожним днем зростають ряди орґанізації „Кроа де фи" (огненний хрест), на чолі якого стоїть полковник де ля Рок. Армія починає також рішатися заняти виразно означене становище в цьому двоподілі. Донедавна вона не вмішувалась у внутрішні політичні справи, її керівники дбали, щоб свою функцію виконувати бездоганно. Одначе тепер вона байдужою залишатись не може. Що армія вже себе означила, можна судити по тому, що в одній маніфестації „Кроа де фи" брали участь 30 французьких літаків. Ворожого становища до „Кроа де фи" не могла армія заняти ще й тому, що цю орґанізацію заложили бувші учасники світової війни.

„Кроа де фи" є орґанізацією настільки відмінною від німецького „Штальгельму", що ця остання обєднувала тільки бувших військових, тоді як „Кроа де фи" має в собі членів, що у війні участи не брали, себто обєднує в собі й національно наставлену молодь. У цьому лежить запорука постійного зросту „Кроа де фи", тоді як „Штальгельм" мусів уступити місце „націонал-соціялістичній партії", не відігравши реформаторської ролі в нутрі німецької нації. Чи виконає необхідні реформи у Франції нова орґанізація „Кроа де фи"? — таке питання повстає нині не тільки у Французів, але й у багатьох чужинців, у цілих народів та їхніх керівників, що стежать за розвитком подій у Франції.

Програма „Кроа де фи" є пристосована до технічних наставлень Француза. Ці нащадки славних предків, що робили революцію 1789 р., є надзвичайно консервативні. Неодного з наших Українців, які заїжджали до Франції чи зза океану, чи зі „старого" краю, поражав той зовнішній та внутрішній консерватизм Французів. Коли приїжджаєте у Францію, то ота безчисленна скількість „святих" що ними названо вулиці, перевулки, села та міста, та велика скількість памятників, той ненарушений замок у Версаю, що й нині ще викликує у вас обурення своєю люксусовістю, — запаморочують прямо ваш ум. Ви не хочете вірити, що знаходитесь у Франції, де впродовж десяток років відбувалися революції, де врешті церква віділена від держави. У внутрішньому житті Француза також залишилися прадідівські звичаї та мораль. Чужинці, що перебувають переважно по великих містах, судять, що Французи є надзвичайно розпусним народом. Одначе, коли той же самий чужинець хоче дістатися до французької родини, то перед ним двері замкнені на „сім замків". Якщо ті двері для чужинця відчиняються, то він у французькій родині губиться, стає заасимільованим. Цілим своїм наставленням, своїм родинним життям, способом думання, відчування, методами праці Французи належать до найконсервативніших народів Европи, а може й цілого світу.

Маючи все це на увазі, полковник де ля Рок не виставив якоїсь величезної програми, на зразок німецького канцлера Гітлера. Де ля Рок ставить у своїй пропаґанді головний натиск на **„заведення порядку в нашій державі"**, де розпаношується анархія й масонство. Це для Француза є приємливим, бо він не любить байок про земський рай. Одначе чи в рішаючому моменті, коли треба буде взяти керму держави у свої руки, викаже де ля Рок потрібну дозу відваги, це питання, на яке відповідять самі дальші події. Як військовик і хоробрий у часі світової війни, він дає багатьом надію, що зможе звести боротьбу з лівим табором, себто соціял-комуністами. Бо треба мати на увазі, що у Франції шлях до таких внутрішніх змін іде тільки через криваву боротьбу. Були за останні два століття републики й королівства багато перемін, і при тих перемінах відбулося немало боїв у Франції. Історія французької революції є багатомовна та повчаюча.

Господарська криза, нездарність парляменту женуть Францію на шлях внутрішніх реформ. Можливо, що з приходом до влади де ля Рок поширить свою програму, бо в противному випадку удар з протилежного боку буде для нього неминучим. Теперішній уряд намагається залатати нову діру, що на цей раз виміряється 10 міліярдами недобору в державному буджеті, одначе це не є розвязка господарської кризи.

Нема сумніву, що коли би Франція вступила на шлях внутрішніх реформ, то за її прикладом піде багато інших держав Европи, а може навіть і самий большевизм, який постійно еволюціонує направо, і неприємно булоб для багатьох дожити того моменту, коли Сталін на зразок Наполеона буде вибраний царем усеї Росії. Абсурдність комуністичної демаґоґії знайшлаб своє повне завершення у викривленому зеркалі.

Захід ніколи не приймав духово Сходу і в цих часах також його відкидає. Творчі здібности Заходу, його керівна роля залишаються і надалі ненарушні, бо він уміє проводити реформи шляхом творчости, а не руїнництва. В цьому ріжниця Заходу і Сходу, в цьому криється перевага Франції навіть після довголітньої революції кінця XVIII та XIX ст. Одначе можна бути певним, що внутрішні реформи Франції XX. століття будуть переводити цілком нові люди — ті, яких імена нині Европі та в більшій частині заокеану цілком невідомі. Бо кожна революція видвигає нових керівних людей; видвигне їх також „Кроа де фи".

Чи Франція навіть у часах своїх реформ, до яких вона наближається, задержить свій примат в Европі? — це питання, на яке дамо відповідь в іншій статті. Бо національного розвитку поодиноких народів та їхньої внутрішньої динаміки не можна збувати кількома словами. Всеж таки підкреслити треба, і то з усею рішучістю, що Европа реформується, її народи відроджуються і внутрішньо спаюються більше, як колинебудь. Тому й таке постійне кипіння в „старому" краю, про що повинні знати також наші Українці, що пробувають по той бік европейського суходолу.

(Кінець).

ЕТІОПІЯ НАЙСТАРША ІСНУЮЧА ДЕРЖАВА

Африканська держава, що її самі мешканці називають Етіопією, а заграничний світ Абисинією, є найстаршою незалежною державою в світі. Раз лише за часів єгипетських фараонів, стратила була вона незалежність, але її знову відзискала. Положена на полудне від Єгипту в недоступних горах, обіймає 432,000 квадратових миль і має населення між 4 і 8 мілонів. Населення чорне, має мову, зближену до семітських мов. Нею править цісар, що має під собою багато можновладців, що підносять свої претенсії до престола.

Теперішній цісар, Гайлі Селясі, має 40 літ. Він виводить свій рід іще від жидівського царя Соломона й королеви Шеби. Саме тому мешканці Етіопії так завзято обстоюють свою незалежність, що їхній володар має майже біблійну традицію. Крім цього Етіопія це християнська країна, не зважаючи на багато поганських звичок і забобонів. Етіопійці навіть кажуть, що християнство введене у їх краю ще за часів Христа. На ділі воно там принялося в третьому столітті. В половині 17. віку Етіопія признавала папу головою еркви, але опісля назад стала під релігійним оглядом „абісинською".

В історії та старинній літературі, особливо в грецьких літературних памятниках, Етіопію згадують доволі часто, а єгипетські фараони вели деколи війну з Етіопією. За 18. фараонської династії значна частина Етіопії дісталась Єгиптови, але від 2-го століття перед Христом Абисинці скинули чужинне ярмо й досі остаються незалежними. Вони навіть заняли були якийсь час Єгипет і насадили там свою династію. Але в 660 р. перед Христом Єгиптяни прогнали Абисинців і вже більше не пробували їх підбивати. Перський король Камбіз заняв був на якийсь час Єгипет, пробував підбити й Етіопію, але це йому не вдалось. Етіопський цар Настазен знищив перську фльоту, що підплила була рікою Нілем далеко на південь, а перська армія загинула цілком серед абісинських гір.

Римляни пробували в 24. р. перед Хр. здобути Етіопію, але сам римський цісар Авґуст казав відкликати римські леґіони і лишити Етіопію в спокою. Коли в Арабії почало ширитись музулманство, Абисинці вирушили війною на Арабію в 6. столітті і підбили її для себе на протяг пів століття. Але як музулмани здобули Єгипет, тоді Абисинці уступили з Арабії. Потім „заснула Етіопія на 1,000 літ", ніхто нею не інтересувався і аж новітні відкриття відкрили Етіопію наново.

В найновіших часах, десь у 1860 р., абисинський цар Теодор II. розпочав спір з Англією, але Англія не пробувала підбити Етіопію. Щойно в 1870 р. розпочалися спори з Італією, за часів славного цісаря Менеліка II., коли то італійська приватна компанія відкупила пристань над Червоним морем від місцевого володаря. В тому часі Етіопія сама поділилася на дві частині з окремими володарями; Італія хотіла скористати з цієї нагоди і почала висилати туди військо до провінції Еритреї. Хоч Менелік заключив мир з Італією 1887 р., то незабаром Італійці почали знову лучитися з ворожими сусідами Менеліка і прийшло до війни в 1896 р. У вирішнім бою під Адовою Італійці зазнали великої поразки. Менелік II. став потім сильним монархом, зреорґанізував уряд, запровадив централізацію і скріпив Етіопію. Коли після його смерти серед внутрішніх розрухів здобув престол Рас Тафарі в 1917 р., він проголосив себе реґентом, почав працювати над дальшим скріпленням держави і в 1921 р. европейські держави приняли Етіопію до Ліґи Націй. В 1928 р. Рас Тафарі заключив „вічну приязнь" з Італією і в 1930 р. міг уже коронуватися як Гайлі Селясі, „Цар царів, Цісар, Переможець львів з роду Юди, Божий вибранець і Світло світа".

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

3)

Володько бере за руку Хведота й обидва йдуть. Йдуть на схід, просто за річкою. Що їм до того, що сонце сховалось, що вогонь їх залишається і вітер розвіває гарячий присок, у якому б можна вже щось пекти. Що їм до того порожнього, півдикого, безлюдного, з річкою, лісом і багном оточення, яке покрите камяним, холодним безбарвним осіннім небом? Вони мають ясну ціль. Ціль болюча і досягти її за всяку ціну мусять. Воно то було б добре йти, коли б річка не робила отих колін, отих поганих закрутів. Але на тих закрутах часом буває дуже цікаво. Там завше росли кущі верболозу та вільшини. В кущах трапляються ожини і ними можна поживитися. Часом птах якийсь зірветься і відлетить туди кудись до Заставської соснини. У закрутах вирує вода і там найбільше риби та раків. Там Василь колись витягнув з нори вужа замість рака. Володько на те, щоб стромляти руку в нору, ще не ризикнув.

Йдуть, втомляться, станутъ, або навшпиньках присядуть, щоб на мокру землю не сідати, посидять, подивляться один на другого, підбадьоряться і знов підуть. І коли відійшли так далеко, що хата їх заховалась за кущами й її не було вже видно, почало сутеніти. Володько перший, звичайно, спохватився, став, щось міркував, але що, то Хведотові до того зась. Він міг лишень, роздявивши рота, дивитись братові у вічі, боючись навіть запитати, що той міркує. А міркував він, чи не варто часом їм пляни свої залишити і поки ще не пізно вернутись до дому, бо тут вже „прочуханом" пахне. Дивився наперед. Річка там, кущі, ліс, болото і більше ніякого біса. Ні села, ні ставу, ні лебедів. Назад. Далеко і незручно. От, коли б воно вдалося отак якось просто через болото від річки пересунутись на поле. Там дорожинка, сухо, а там вже й хата не за горами. От як його лишень через болото? Коли б принаймні не той розлізлий плаксун.

І він, не питаючи далі Хведота, круто міняє свій хід у північному напрямку, а за ним поліз і Хведот. Внедовзі опинились вони серед такого трясовиння, що хоч сядь тай плач. Ні сюди, ні туди. Скачуть з кички на кичку, зпід кожної чвиркає брудна, гиржава вода. Ноги по коліна і вище грузнуть. Про одяг вже й не говори. А тут вечір, як нанявся. Тьма так нагально залягає, ніби їй нічого більше й робити, як цих нещасних, хоробрих мандрівників страхати. А холод який. Вітер ніби сказився, стриже. Аж кров холоне. Володько сам ледве, ледве вже лізе, а тут ще і Хведота мусить тягти. Цей вже встиг пару разів сторчака показати і вся його незавидна постать уявляла з себе найсумніше в цьому роді видовище. Ні обличчя, ні очей — нічого не розбереш. Суцільна пляма багна. Але присягу свою міцно тямить, хоча плач давно йому більше докоряє, ніж все інше, взявши його докупи. Волочеся, падає, встає, знов іде далі й терпить. Але видно всьому кінець буває. Прийшов він також і Хведотовому терпцеві. Володько вже давно це помітив і з завміранням серця чекав вже всього останнього найгіршого. І воно прийшло. Хведот спіткнувся, полетів нурчака в багнюку, вгруз в багно і руками і ногами і так розхлипався, що поки Володько, вилазячи з останніх скромних своїх сил, встиг його звести, той ревів уже на цілий луг.

От — тобі й на. От і повір другий раз, як хтось божиться. Став Володько серед болота і руки розвів. Що його дійсно? Чи далі якось мучитить і повзти по болотяних кичках, чи і собі прилучитись до Хведота і вже спільними зусиллями розпочинати справжній концерт. Безперечно, він визнає тут свою вину. Це він, „до всього приводець", виманив сюди того „кордупеля". Алеж, хто б міг сподіватися, що він так безбожно зломає божбу і викаже себе такою бабою. Всі, які тільки мав арґументи для втихомирення Хведота, були мов горох об стіну і той реве далі. Нарешті він схватився останнього.

— Цить! Чуєш? Цить, кажу тобі.

Хведот реве.

— Цить! — кричить Володько. Ти ж забожився.

Хведот реве.

— Ну чекай же. Дадуть тобі мама. Я скажу, що ти божився, — виговорив Володько через плач.

Останнє вплинуло просто таки чудесно. Хлопець миттю перестає ревіти. Оте „дадуть тобі мама" і „скажу, що божився". Боже! То цеж дійсно... Що може бути гіршого, коли він присунеться отакий до дому, а до того ще з таким страшним злочином? Ні, Володьку. Він краще вже мовчатиме, аби вже мамі не казав. Але йому дуже ноги померзли й усе мокре.

Це обох їх підбадьорило і Володько цілком задоволений зо своєї видумки, мовляв „обдурив дурня". Він би й так ніколи не сказав матері. Хібаж він не знає, що все це на кому іншому не скоїться, як на ньому самому. Сяк-так поволі вилазять на дорогу і вже при самому полі, де болото найбільше. Почався знов плач, і-то вже обох. Перший, як це не дивно, почав Володько, а за ним підтягнув і Хведот. Коли ж вилізли на дорогу, то вже краще було б і не вертатися в такому вигляді до дому. Володько аж тепер зважив усю суть задуманої ним мандрівки та ясно зрозумів, що для нього завершиться вона більш ніж погано. Він більш ніж переконаний, що дістанеться йому це від мами. І головне, за що?

І з виразом глибокої і несправедливої образи, тремтячи від страху та холоду, веде він поночі за руку ледви живого свого товариша недолі і гірко, гірко потихеньку плаче у душі, стискаючи голос, а лиш одні сльози струмами невгомонно і нагально ллються з його синіх, глибоких оченят.

Пізно, пізно, мокрі, голодні, холодні присунулися до своєї хати. Хведот уже не плаче, а лише сам Володько. Хведотові, видно, навіть шкода його. Він витріщає на Володька очі і дивується: чого воно плакати, коли дома. В тому болоті. Там інша річ.

Бідачисько нерозумний! Не знає він, що для Володька біда лиш наступає. Що, дійсно Хведотові? Мале, дурне. А от... — старший. І допеклож йому не раз же старшинство. Скільки то за нього доводиться „невинно" терпіти. Він іще не був у хаті, а відчував уже гостро і дошкульно, на своїй задній частині щипливі дотики батьківської знаменної, якої він по вік не забуде, попруги.

Але коли ввійшли до хати, то там було темно і мабуть нікогісінько дома. Значить, поки ще гаразд. Роздумувати ніколи. Швидко, не миючись, не витираючись, подерлись обидва (Володько ледве висадив Хведота) на найпевнішу захистницю покривджених дітей, недоступну їх фортецю — піч. Засіли там обидва під лежаком на гарячому черіні і лише зрідка, несміло підшморгують носами. Володькові все ще течуть по щоках сльози, рясні солоні сльози; він підлизує їх язиком, щоб не робити зайвих рухів, та шуму.

Сиділи так з чверть години, заки прийшла першою мати. За нею скоро і батько увійшов.

— Боже, Боже! І де ті дітиська полізли? Тяженько мені та нудненько мені! Ото залізли може в багно, Матінко Божа, хорони — турбується мати. А батько мовчить. Засвітили лямпочку. Мати не вгамовується і квокче далі...

— Ото вже так не можна далі... І чому ти того лобуря, отого старшого (знов старшого! Володькове серце скінуло в пяти) не випариш? Деж чувано, деж видано, щоб у таку пору та не було дома дітей.

Батько ні пари з уст. Тяжко сів коло стола на лаву і сперся на стіл, закинувши поперед настільника, щоб бруднізними рукавами не замазати. Очі та риси його обличчя при такому мізерному освітленню розібрати годі. Але вперта мовчанка і такеж вперте квокання старої кажуть аж надто вимовно про все, що діється в його твердій мужицькій душі.

— І чого ти мовчиш? — чіпляється мама. Хоч би пішов куди. Я он обігала цілий ліс, аж до Лебедського порубу, из лузі була, у млині... От, горе моє!...

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЗА НАВЧАННЯ РОДИЧІВ.

Мартин П. Хворовський, з питсбурського університету, виступає з публичною пропагандою за виховання...

Каже він, що родичі потребують виховання, щоби перебудувати наново американське родинне життя. Він теж заповідає, що навчання родичів будуть незадовго заведені по цілій Америці.

Його заява йде в гострий розріз зі старою виховною системою, що спиралася на принятті засади про непомильність родичів. Як можуть родичі далі позувати перед своїми дітьми за непомильних, коли їх самих учать у школах, і то виховання дітей?

Та якби комусь здавалося, що це тільки думка одного Хворовського, той помиляється. У Колюмбійськім університеті в Ню Йорку вже відкрито цього року літній курс для виховання родичів, а Хворовський є там учителем.

ХТО ЗА КИМ СЛІДКУЄ?

Цього літа в цій школі для родичів наука обмежена до навчання родичів слідкувати за реакціями дітей. Отже родичі будуть сидіти в клясі й дивитися, як діти відкликуються на ріжні події й слова.

І в цьому є основна зміна виховної системи, бо досі родичі виходили з заложення, що тільки діти мають слідкувати за вражіннями, які викликають їх слова й діла на родичів, а не навпаки.

ШКОЛА Й РОДИНА.

Родичі й учителі будуть ходити по ріжних школах: будуть у пістунській школі, в дитячих садках та в перших 6 ступнях публичної школи. Родичі мають при тому навчитися способів виховання дітей, яких придержуються вчителі.

В основу цеї практики положено думку, що виховання в школі і вдома має спиратися на такі самі засади й методи.

Цього в наших школах часто не розуміють, і родичі виховують діти часто за одною системою, а вчителі за іншою. Якщо хочуть завести одностайність метод, то ждуть, щоб учителі приноровлювали своє навчання до навчання вдома. Тут навпаки: вчать родичів виховувати за засадами школи.

ЛОСОСЬ ЗАСУДЖЕНИЙ НА ЗАГИБІЛЬ?

Таке питання завдає зовсім поважно один природник у великім американськім місячнику „Америкен Форестс”.

Американський уряд ставить дві великі гати на ріці Колюмбія. Ці гати здержать зовсім рибу лосося, що йде горі тою рікою на терло.

Природник думає, що лосось загине тому, бо він не буде множитися, тому, бо він усе ходить множитися в ту саму околицю, себто там, де він виліз з ікри. Він думає, що риба ніде інде на терло не піде. Нібито тварина не потрапить навчитися нічого нового.

Гейби риба була така глупа, як заскорузла людина. Тимчасом звірята могли би „похвалитися” теж деякими дуже успішними приноровленнями до змінених умовин. Приміром, ворони в Австралії від появи великих черед овець перемінилися на мясоїдних.

Вибір присуду.

— Отже обвинувачений може собі сам вибрати: дістане або трицять днів арешту або сто пятьдесять долярів.

— Коли це панови судді не робить ріжниці, то я волів би взяти цих сто пятьдесять долярів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Ювилей тов. „Українська Січ”.

Товариство „Українська Січ”, від. 282 У. Н. Союза, обходило величаво 25-літній ювилей свого існування дня 23. червня 1935 р.

В неділю рано, в годині 10-тій, члени товариства вирушили з У. Н. Дому походом до церкви з прапорами і відзнаками на Службу Божу й панахиду. Її відправив о. М. Кузів за померлих членів нашого товариства. Підчас панахиди співав церковний хор під проводом дяковчителя Й. Заяця. По закінченню богослуження знов вирушили походом до У. Н. Дому. Тут була фотографічна знимка всіх членів.

На ювилей прибули громадно відділи У. Н. Союза з околичних місцевостей, а членам з Ютика, Н. Й., годиться дати в імени нашого товариства особливу подяку. Вони прибули автобусом. Приїхали також з Обурн, Рачестер, Фултон і Ром, Н. Й.

В годині 2-гій пополудні почався святочний обід, получений з концертом, у просторій салі У. Н. Дому. Уставлено столи, прибрані по святочному, при яких засіли гості й члени. Вступне слово сказав предсідник тов. „Українська Січ”, гром. Іван Пігуляк, витаючи всіх присутніх. о. М. Кузів провів молитву і почався обід.

Концертова програма була вміло уложена, переплітана декляmаціями, промовами і співами. Дяковчитель Й. Заяць доложив старань, щоби звеличати ювилейне свято. Концерт розпочали піснею „Далека Ти, а близька нам”. Предсідник покликав до слова нашого піонера й організатора „Української Січи”, гром. Ф. Порибуса. Він коротко зясував ці труди, з якими треба було боротися, щоби зорганізувати наше життя на чужині, бо зпочатку еміґрація була переходова.

о. М. Кузів зложив привіт від місцевої української парохії. Між іншим згадав про славу Січи з історичних часів і взивав наших членів наслідувати словом і ділом традиції Січи. Потім слідували дальші точки програми: „Привіт Батькови Союзови” віддеклямувала панна М. Дембіцька; Гимн У. Н. Союза, „Заспіваймо разом”, „Гей, ви Стрільці Січової” й інші народні пісні відспівав хор; скрипкове сольо: „Українська думка” Присовського відограв студ. М. Танасишин у супроводі фортепяну. Фортепянове сольо: „Українська думка” Заремби відограла панна С. Дідуник.

Годиться зазначити, що співаки, декляматори й скрипаки виконували точки до вподоби присутніх і дістали признання грімкими оплесками.

Фінансовий звіт з 25-літнього існування товариства відчитав фінансовий секретар Іван Лесюк. Цифри такі: Вислано вкладок від членів до У. Н. Союза $45,975.62, жертв на ріжні цілі в Америці було $655, на рідний край (Рідна Школа, боєва акція, політичні вязні, дім інвалідів У. Г. А., бурси, „Просвіта”, повеняни, студенти) $1,105.95. Загальний оборот був $55,120.17.

Головну святочну промову виголосив наш дорогий гість, головний рекордовий секретар У. Н. Союза, Д. Галичин. Бесідник переповів історію У. Н. Союза, його цілі, які цінности вложив У. Н. Союз у нашу культуру, яку горячу любов защіпив до України, як наша еміґрація свідомо жертвує на всі народні цілі, включаючи жертви на визвольну акцію.

Бесідник найдовше спинився над справою нашої молоді, вказуючи, як дбає У. Н. Союз за молодь, щоб її придержати при нашім народі. Довго остануться в памяти ці щирі слова п. Галичина, які висказав на ювилею. Булоб дуже корисне, щоби кождий з нас, що має діточки, вписував їх до У. Н. Союза, а тоді будемо спокійні, бо наші діти не пропадуть для українського народу.

Потім наступили привіти й дари від околичних і місцевих орґанізацій, відділів У. Н. Союза, з Рачестер, Н. Й., гром. В. Гричук привіт і дар, від братства св. Йосафата, від. 217; гром. Ґурянський привітний лист і дар, від тов. Вільні Козаки, від. 316; гром. Соколовський привіт і дар, від тов. І. Франка, від. 269; з Оборн, Н. Й. гром. І. Куковський привіт і дар, від тов. „Запорозька Січ”, від. 283; з Фултон, Н. Й., привіт і дар гром. Дмитро Бажалюк, від тов. „Запорозька Січ”, від. 263; з Ютики, Н. Й., привіт від від. 58 гром. Гарматюк; з Ром, Н. Й., гром. М. Ґац привіт від від. 121. З місцевих орґанізацій гром. А. Гайдук зложив привіт і дар від братства св. Петра й Павла, від. 39 У. Н. С., гром. М. Дидик привіт і дар від тов. „Запорозька Січ”, від. 317; гром. Л. Кіт привіт і дар від Українського Горож. Клюбу; панна Катерина Бура привіт і дар від „Українського Червоного Хреста „ОДВУ”, ч. 9; гром. Віктор Осухівський привіт і дар, від У. Н. Дому; Укр. католицька Жіноча Громада привіт і дар. Листовно зложили: студ. Андрусишин привіт і дар від Укр. Молодечого Клюбу; гром. Г. Туркевич привіт від ОДВУ, ч. 9.

При привітах виступила на сцену ґрупа українських танцюристів під проводом гром. Михайла Конія. Вони відтанцювали кілька українських танків, доповнюючи програму свята, за що одержали від присутніх бурю оплесків. Кінцеве слово сказав предсідник Іван Пігуляк, дякуючи всім, зокрема орґанізаціям, і всім присутнім, що звеличали ювилей товариства. Подякував також усім бесідникам і працівникам. Після гимну „Ще не вмерла Україна” відбувся баль для молоді й старших у двох салях У. Н. Дому до пізної ночі.

По закінченню свята п. Д. Ґаличин мав наради з місцевими трома відділами У. Н. Союза в справі злуки. Мав також конференцію і з іншими позамісцевими членами У. Н. Союза.

Оттак тов. „Українська Січ”, від. 282 У. Н. Союза, звеличало 25-літній ювилей свого існування. Він останеться в нашій памяти довго і засвідчить, що в злуці сила, і що У. Н. Союз це сила української еміґрації й запорука її будучности,

Г. Туркевич,
рек. секр. від. 282 У. Н. С.

Анастасія Рибакова.

В ПРИВІТНУ НІЧКУ ЛІТНЮ

Погасло сонце, вечір темніє,
Моргають зорі на небес зводах,
А місяць срібну кладку будує
Зпоза обрію на тихих водах.

І пнеться спішно вгору високо
Й привітну літню нічку стрічає
Та понад гори, доли й оселі
Срібний серпанок він розпинає.

Десь в очеретах позіхнув вітер
Й води дрімучі він крилом мутить,
А місяць срібну кладку розносить
Й хвилі тремтючі сріблом сріблить.

І світить ясно, мерехтять води,
Як пух біліють дрібненькі хмари,
За селом в багнах жаби рохкочуть,
А ген під лісом блудять примари.

Соловій в гаю не спить, співає,
Води, пливучи, зтиха хлюпочуть,
А при дорогах верби й тополі
Про нічку й місяць крадьком шепочуть.

А місяць нічку ніжно голубить.
Село заснуло, а ліс дрімає,
Лиш десь хтось снує рожеві мрії
І десь хтось зтиха плаче, зітхає.

ЛЕМКІВСЬКІ ГАРАЗДИ

Щоб ширший загал українського громадянства довідався, що діється під теперішню пору на українській Лемківщині, кидаємо на папір цих кілька стрічок.

До сяніцького староства вплинуло 70 (словами сімдесять!) прохань влаштувати сьогорічні Шевченківські Свята.

Населення Лемківщини годується так, що примащує червоною сіллю, щоб пісна не була бандурка. Люди по селах не мають сотика на чорну худобячу сіль, тож жидівня „дошикуйвала” ще дешевшу — червону, бо 1 кґ. коштує тільки 8 ґрошів.

Зате, якщо приїхати до кожного зажидівленого міста серед лемківських гір, видніють „приманливі” — червоною краскою писані таблички з написом: „Денатурат ту до набиця”.

Тож захлистується голодом заморений Лемко, великий і малий, шкільна дітвора кривиться і пє; запоморока клятy згубу ладить на лемківські оселі.

Ця грізна отруя захопила ввесь лемківський виднокруг, чиясь злобна рука стомилевими кроками несе повільне конання лемківському життю.

Таке теж діялося при кінці минулого століття, як Лемко відкрив Америку та посипалися доляри. Тоді жидівня збігала на лемківські села, безкарно жируючи на лемківській долі. Виграбувала до тла народнє майно, кровю й потом надбане в американських підземелях. Не було „хижі” на Лемківщині, щоб один або більше челяди не коротав свого віку в копальнях вугілля серед певсилванійських та пітсбурських пустарів; покірний Лемко нарівні з мулами гарував під землею. Слав увесь заробіток до гір, тож жидівня „маїла палінку”. Залишені в горах проживали на легкому хлібі, бо „неньо робять на талярі”, та циндрили за жидівську вапняну сивуху найкращі батьківські ниви „гряди” — чейже жидюга не піде вам під Кичеру „ґаздувати-карваньчити”!

Епілептиків, хромих, глухих, гикавих — тьма вешталась у лемківських селах. Щойно світова війна виглушила це каліцтво.

Потім зродилося молоде, здорове, незвичайно підприємчиве лемківське покоління та почало здорово глядіти за подіями останніх років.

Лемківщина вкривалася сіткою народніх установ. Читальні „Просвіти”, рідношкільні змагання, економічно-господарські подвиги — це теперішний образ Лемківщини.

Сміємо твердити, що Лемки шанують лише чисто народню роботу і до такої прикладаються з запалом.

Лемко остався твердий; він сам викаже свою рішучість. Лемківські гори здригнуться ще і заговорять.

Горлицький.

ХТО СМАРУЄ, ТОЙ ЇДЕ!

Раз пустився я до міста,
Дивлюсь, їде Гриць Бурмило,
Везе Жидів на ярмарок,
А набрав їх повну фіру.

Коні соплять, ледви тягнуть,
Під горою зовсім стали,
Жиди сидять; їм байдуже,
Хочби коні поздихали.

Бє Гриць коні, не поможе,
Тай пробує воза пхати,
Не дасть ради, кличе, кума:
Ходіть, куме, помагати!

Інвалід.

Суддя: То ви, пані, хочете вмовити тут, що ваш чоловік хотів вас бити? А я бачу, що він інвалід.

Жінка: Як бійка зачалася, він іще не був інвалідом.

К. Джакеті.

КУПЕЦЬКИЙ ТАЛАНТ

— Якжеж ти собі замовила цей нашийник? — питався Лука Веролiо та на хвилинку здивовано пристанув.

— А так, — відповіла Джорджіна спокійно та притулилась ніжно до приятеля. — Абож то ти не говорив, що хочеш мені дати гарний дарунок і що я можу собі вибрати такий, який мені найліпше сподобається? Тому я вибрала собі перловий нашийник.

— А всеж... а всеж — говорив Лука, одначе не міг знайти відповідного слова.

— Тут нема ніякого, „а всеж” — засміялася — таж ти знаєш, що це моя давня мрія... Щож мала я вибрати? Це справді чудовий нашийник... Я вже замовила собі; нашийник пришлють тобі завтра до канцелярії...

— Мені до канцелярії?

— Певно, а до когож? Таж ти даруєш мені його, тому я хочу приняти нашийник з твоєї руки. Того вимагає чемність... Зрештою я мушу чоловіка дома щойно приготовити...

— Твої помисли дійсно гідні подиву, — запримітив сквашений Лука. — Невжеж ти не знаєш, що такий нашийник коштує принайменше двацять тисяч лір?

— А моє кохання не має вартости? — прошептала Джорджіна й обняла його в тінистій алеї за шию. — Мусиш мені купити цей нашийник...

Гаряча просьба гарненької Джорджіни переконала вкінці Веролія, щасливого біржевого спекулянта. Він згодився на просьбу Джорджіни. Саме на днях його папери пішли вгору, тому міг корисно продати їх, а зрештою — двацять тисяч для багача, це так, якби ніщо. Зітхнув і заплатив рахунок. Абож то була її вина, вина елеґантної рафінованої Джорджіни, що мала за чоловіка дрібного банкового службовця, його приятеля Антона?

***

Раз, як Антін прийшов до дому з канцелярії, привитала його Джорджіна зворушеними словами:

— Ах, Антоне, ті китайські перли, що тепер їх продають, такі дуже гарні. Я так дуже хотіла би купити собі такий нашийник...

— Та добре, одначе відки я візьму тобі грошей? — спитався чоловік нервово. — Чи ти не знаєш, котрого нині маємо?

— А ти — стала просити Джорджіна — обіцяв був мені купити якийсь дарун очок на мої іменини. Дай мені нині гроші на таке намисто фальшивих перел! Коштують усього пятьдесять лірів. Подумай, усього лише пятьдесять лірів.

Антін щось забурмотів, витягнув портфель і дав жінці пятьдесять-ліровий банкнот.

***

Джорджіна принесла до дому перли, одначе не важилася тішитись ними. Антін так одушевився був тим купном, що перли в усьому сусідстві вихвалював, що кождий радий був побачити їх. Одначе Джорджіна з обережности лишала нашийник якийсь час дома, бо боялася, що припадково якийсь знавець міг би пізнати, що то правдиві перли. Незадовго Джорджіна відїхала до родини. До Антона навідався його приятель Савієрі, відомий торговець дорогоцінностей.

— Приходиш, наче на замовлення, — привитав його врадуваний Антін, як Савієрі переступив поидг. — Що скажеш на ті китайські перли, що тепер так дуже в моді?

Савієрі підсміхнувся.

— Це лише мода, що скоро промине. Це лише імітація, як усі інші.

— Як усі інші? — всміхнувся Антоніо. — Та нібы правда, одначе всетаки треба вміти вибрати... треба мати вправне око. Подивися на ці перли, що їх купила собі моя жінка.

Антін пішов до спальні та вернувся з касеткою. Отворив її та показав приятелеви нашийник. Савієрі не міг здержатися, щоб не скрикнути зі здивування.

— Щож скажеш на це намисто? — спитався Антін.

Савієрі взяв нашийник у руки, зважив на долоні, оглянув перли проти світла, а як знову вспокоївся, спитався нібито рівнодушно:

— Скільки ти дав за них?

— Пятьдесять лірів.

— Я дам тобі за них дві тисячі.

Тепер знову Антін стояв тут із виряченими очима.

— Направду, чи лише жартуєш?

— Ні — Я думаю зовсім поважно... Чудова імітація... То мистці ті Китайці, як вони вміють підробляти.

— Та ти щойно говорив, що...

— Ну, так, та все між ріжними імітаціями всетаки може знайтися щось гарного... Тут тобі справді пощастило... Гадаю, що я міг би заложитися, що ці перли купувала твоя жінка...

— А так.

— Я був би присягнув. У деяких справах треба здатися зовсім на жінок.

— Скількиж то ти сказав?

— Дві тисячі лірів! Зараз на руку, — повторив Савієрі та сховав намисто в кишеню.

— А що скаже моя жінка?

Я зараз куплю подібний шнур перел і пішлю зараз тобі до дому.

— Ну коли так, то добре, — згодився Антін. — Тому, що ти мій добрий приятель, не можу відмовити тобі.

Як лише торговець дорогоцінностей відійшов, не міг уже Антін здержати своєї веселости. Вимахував двома тисячками в повітрі, танцював на радощах по кімнаті та викрикував:

— А тепер хай хто скаже, що я не маю купецького таланту!

***

На другий день відвідав його в канцелярії Лука Веролiо.

— Я так жду на тебе, — привитався Антін. — Слухай, маєш досить грошей?

Веролiо не відповів нічого.

— Я хотів би піддати тобі знаменитий помисл, — додав чванливо Антін.

— Щож це таке? — спитався біржевик.

— Я раджу тобі скупити всі китайські перли, які є на торзі!

— Китайські перли? Що це ти за нісенітниці говориш?

— Ні, ні, не нісенітниці. Лише вислухай мене до кінця... Тому кілька днів моя жінка купила собі таке намисто китайських перел за пятьдесять лірів... Таж ти бачив ті перли!

— Ага, так, — притакнув Лука вже трохи неспокійний.

— Тож слухай! Вчора був у мене Савієрі; тиж його знаєш, того перепродавця дорогоцінностей...

— Ну й щож далі? — пролепетів Лука, а на чолі йому виступив холодний піт.

— Савієрі просив мене, щоб я йому продав це намисто за дві тисячі лірів...

— А ти?

— Самособою, що я йому ці перли продав!

Лука поблід і впав на крісло.

— Бачиш! — сказав Антін, — ти аж злякався, який з мене добрий купецький талант! Правда?

Потім Антін нахилився до Веролія та шептав йому на вухо: „Коли Савієрі відкупив у мене це намисто за дві тисячі, то ті перли напевно варта чотири тисячі. Це ти чей же й сам признаєш. Тому скажи, чи не чудове моє предложення? Купимо ввесь запас китайських перел, продамо потім найгарніші з таким зарібком і за ніч будемо міліонерами!...

М. Костишин.

ПРИВИД

Страшний привид! О, Боже мій!
Жахом проймає, як згадаю
Про цю хвилиночку. Не знаю,
Чи в цім привиді гнів був Твій...
У ніч зоряну і погідну
Привид страшний велів мені
Мужно стояти, приглянутись
Нічній мертвецькій тишині.
Я там побачив лан просторий:
Земля чорнілась довкруги,
А в мерклім світлі мерехтіли
Щось мов з горбками довгі смуги.
Були це могили розкриті,
А з них живий дух виглядав,
Немов дивився на кров застиглу,
Що в ній з берези хрест стояв.
З жахом царила глуха тиша.
А з тим спокоєм, як святим,
Десь загудів дзвін під землею:
Ось вийшли тіни всі за ним.
Без рук, без ніг, там в тяжких ранах
Стогнав побитий і мужик;
Тамтому череп вщерть розбитий,
Тому від петлі звис язик.
У слід за ними вийшов старець,
Мов приглядався тут і там,
Лоскотали чогось гіркії,
Перли котились з сліпих ям.
Зжахнувсь...
Потряс він бородою,
Мужно махнувши головою,
Немов юнак чоло підвів.
Слова понеслись теплі, щирі:
„Не нам про волю мріть у мирі!"
А звук спокійний знай тремтів.
„На суд, на суд ми тут зійшлися,
Тих осудити, що відреклися
Служити своїй вітчині.
І тих, що кривди нам вчинили;
Мене за правду осліпили".
Піднявся крик: „А що мені!
Соловки кляті мене зжерли".
„А з мене буком шкіру дерли",
„А я — під стенкою страшною...
„Мене вбила граната в бою",
„Мене Берескть Литовський згладив",
„Мене кат в петлю запровадив",
„А я (хтось ніжно там озвався
І тип жіночий показався)
Приняла з терня цей вінець,
Прийшов в тортурах мій кінець
За край, за кращу нашу долю"...
„Я в запіллю мріяв про волю
Й упав марнісенько... Бо там
Людці кланяються панам"...

Кругом замовкло, тихо стало,
Жахом, тугою обіймало.
Сумні понурі гробовища
Стояли, гейби пожарища;
І тут могила, там могила,
До них вдираєсь дим з кадила,
Дражнить ці рани, виїдає...
Там „упокой" ще хтось співає.
З жахом в могилах загреміло:
„Не лік на рани це кадило,
Як рабським шляхом ви ідете...
Бють!... Ви героями їх звете".
А старець сумно приглядався,
Дав знак рукою і озвався:
„Даремні всі ті ваші труди!
Погній погноєм був і буде.
Ми тут на суді, шлім протести,
Щоб не торкали нашої чести".

Щось страшним ревом заревіло,
Аж хрест додолу похилило.
Я бачу в тінях мов відзнаки,
Де кров — червоні цвитуть маки,
Туман здалека налягає,
Все непомітно в очах щезає...

Страшний привид! О, Боже мій,
Жахом проймає, як згадаю
Про цю хвилиночку. Не знаю,
Чи в цім привиді гнів був Твій...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

АНСОНІЯ, КОНН. Укр. Тов. Запорожська Січ від. 67, подає до відома всім членам і членкам, щоби всі зійшлися на день 28-го липня в 1-шій годині пополудні до укр. гр.-кат. церковної галі, де буде знята фотографія зі всіх членів і членкинь. Всі члени обовязані прибути на означений час. За уряд — Трохим Стадник, касієр; Іван Шуран, скарбник; Григорій Патинок, писар.

Льогіка.

Жінка мала вернутися з літнища в 7-мій годині вечором. Як чоловік збирався, щоби піти на стацію, дістав телеґраму від жінки: „Я спізнилася до поїзду. Виїжджаю завтра в тій самій годині." Чоловік відтелеґрафував жінці: „Як виїдеш завтра в тій самій годині, знову спізнишся!"

В школі.

Професор: А це що? То ти куриш?

Учень: Я прошу, не сподівався, що пан професор надійдуть...

—о—

Одна пані відвідала астрономічну обсерваторію.

Астроном показав їй через телескоп Марса та сказав:

— Прошу добре приглянутися, як через наш телескоп виразно видно канали на Марсі.

— То я волю не дивитися — каже пані.

— Чому?

— Бо не хочу бути занадто близько каналів. Я така вразлива на неприємні запахи, — каже пані та прикладає напарфумовану хусточку до носа.

УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВА.

У 30-ліття Національного Музею у Львові.

Для вшанування 30-ліття Національного Музею Рада Союзу Прихильників Національного Музею у Львові рішила 5/IV. 1935. р. запросити окремий Комітет для вшанування в салях Н. М. ретроспективної вистави українського мистецтва. На нарадах запрошеного Комітету 19. травня і 15. червня 1935 р. установлено ось такий правильник наміченої вистави:

1) вистава обійме оригінальні твори українських мистців за останніх 30 літ — малярства, рисунку, ґрафіки, різьби, архітектури, та композиції музичних і поетичних — в оригінальних рукописах;

2) до Комітету вистави входять представники усіх ідеольоґічних груп та мистецьких літературних осередків товариств;

3) право жюрі передається мистецьким групам і організаціям;

4) кожний мистець може мати на свій виставі по 3 речі своєї мистецької техніки (малярство, різьба, ґрафіка) та евентуально 1 рисунок з довільної доби;

5) предмети на виставу слід присилати до кінця серпня ц. р. до Національного Музею у Львові (вул. Мохнацького 42), за зворот яких у цілости і своїм коштом ручить Управа Музею;

6) виставці зволять подати межі цін творів для їх обезпечення від огню й крадіжу, й для евентуального продажу в часі вистави;

7) Рада СПНМ признала на закупно вибраних творів мистецтва квоту 1,500 зл.

З огляду на необхідність перевести якнайбільше число закупів якнайкращих творів з наміченої вистави, Рада СПНМ разом із Радою Українського Товариства Прихильників Мистецтва звертається отсим до українського громадянства з закликом причинитися своїми пожертвами до створення фонду у загальній висоті 10,000 зл. на закупно українських мистецьких творів до ґалерії сучасного українського мистецтва в Національному Музеї.

Пожертви на ту ціль належить слати на конта Національного Музею у Львові: ПКО 153422, в Земельному Банку Гіпотечному, або прямо в Управі НМ.

Звертаємося до Громадянства за допомогою українському мистецтву в тяжкий час загальної економічної скрути. Одначе з досвіду знаємо, що не було ніде такого доброго часу, в який говорилось би про завеликі видатки на духову культуру, навпаки, на її твори скрізь і все замало видавали. Таксамо сьогодні мусимо ствердити, що не є ще так зле в нас, щоби не можна було серед 7-ми мілionового народу зібрати отсю малу поміч для творців українського мистецтва. У тяжку добу національного життя слід памятати, що байдужа неувага громадянства до духової творчости найвищих цінностей світової ваги може довести до повільного застою та вслід за тим до безславного й безслідного завмирання життя нації. Зате вічно живими і гомінкими представниками навіть давно завмерлих народів світу лишились тільки твори їх мистецтва та поезії й науки.

Необхідність виявити усю велику силу української духової культури та ствердити не — у постійних виставах збірок Національного Музею — творчий розмах сучасного українського мистецтва — може бути заспокоєна тільки збірної допомоги творцям і представникам цієї ділянки українського культурно-національного життя.

Львів, дня 1. липня 1935. р.

За Раду СПНМ:
Еп. Іван, голова; **о. О. Базюк,** скарбник; **І. Свєнціцький** секретар.

За Раду УТПМ:
Антін Рак, голова; **Іванна Левицька,** скарб.; **Надія Макухівна,** секр.;

Члени Комітету вистави:
О. Архипенко, В. Барвінський, Ю. Буцманюк, С. Гординський, Д. Горняткевич, В. Залозецький, І. Іванець, Д. Іванцев, А. Коверко, О. Курилас, В. Ласовський, С. Литвиненко, С. Луцик, В. Масютин, П. Мегик, О. Новаківський, В. Перебийніс, Р. Сельський, М. Федюк.

В школі.

— Котра звірина є найбільша?

— Слон!

— Жирафа!

— Пан Заяць!

— Чому пан Заяць — питається зацікавлений професор.

— Це наш сусід, і тато, як лише його побачить, зараз каже: „Йде найбільша худоба на світі".

ЙОЙНА ПЯФКЕР ГОВОРИТЬ!

(З львівського „Комаря").

Високі Пан Ридактор!

Моє єдиувані, чолем, чесьць! Уй, як я довго не пісяв до пан ридактор, а биз той час то сі тилко нового станіло. Ніби нового, али міт ди стара біда, бо моя попшедня індупеація ни мала скутку. Я страх наше хлоп люблю, а воно мене ніц. Єднак є не покину єму до самої смерти. Я бідне жидок ни маю ніц зарібок, бо ніхто в мене ни купуї, а я биз тото спати ни можу, їсти ни можу, на ноги стояти не можу, на бамбетель лежати ни можу, а той паскіднік презес від курпоратіве кажи:

— Повісся!

— Вус гайс повісся? Чи я за пшипрошенім ковбаса, жеби мині висів. Най висить той Гітлер на Сарі, най висить Мусолінй на Абисинії, навит до гори ногами.

А пропо висіти, то я маю ще єнши клопоту. Мій брат Абрумці вихрестився, то я йму питаю:

— Ти холера, ти ґанеф, чому ти вихрестився? А він мені кажи:

— Ну, що значит: чому? Я вихрестився з переконання, бо я переконаний, що вище зайду.

Йо! На шибеницю, то буди вище. Али він паскідник вихрестивсі а оженився з Малке. То я йму знов потребував казати:

— Ти вихрестивсі і женисі з Малке?

— Ну, а чому я ни маю женитисі, як вона маї пять тисіч долярів.

— Так, али вона — кажу — має дихавичні плюца.

— Ни шкодить, ни шкодить, воно ни потрібує на тромбон грати, щобй мати здорові плюцка.

Ци то правда, що Мусоліні хоче в Африці вітворити інтерес і тисне Абисинію? Ведлуг Абисинії то проши вас зробити політичні інфантерію, бо то може сі зробити а ґройсе вятер. То проши вас треба буди зробити палестинські леґіонуф, бо то ни знати хто і як... Я то піду в найгіршій вогонь, бо як я був при асентерунку то доктур сказав:

— Що за бруд! До води з ним! То сі значит жи в разі войни піду до маринарки.

А я нихтівби іти до маринарки. Найліпше булоб мині в інтендантурі. Там всі наші.

Зробіть щось, пане Ридактор, щоби було война, то може бідний жидок заробит трохи на доставах. Зробіт, пане ридактор, то я потому і за Вас ни забуду. Як треба буде Вам якої претекції в українських установах, то я Вам поможу, бо я зі всіми директорами за панібрат.

Сі кланяю гойх!

Чесьть!

Ваш Йойна Пяфкер.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ.

На Інвалідів.

Союз Українок Америки ім. Олени Кісілевської, відділ 17, ухвалив на своїх зборах у червні висигнувати з товариської каси $10 на допомогу українським інвалідам у старому краю. Ту жертву вислано через Обєднання.

Катерина Шемерляк.

АПОЛО, ПА.

Зазив із Кайданова, повіт Бучач.

На руки підписаного прийшов лист із кооперативи „Віра" з Кайданова, почта Осівці, повіт Бучач, з проханням помогти кооперативі до будови власного дому. Дня 2-го червня 1935 р. відбулося вже посвячення угольного каменя, а тепер треба будову докінчити. Місцеві люди виконують роботу даром, але треба помогти грішми на заплату фахових робітників і на матеріял. Відозва зредаґована в горячім тоні, а під нею підписані: о. І. Галай, голова; Йосиф Шандровський, син Степана, секретар; у комітеті будови такі громадяни: Чайковський Омелян, Чорний Омелян, Манастирський Роман, Сорока Семко, Кільчинський Евстахій, Манастирський Омелян, Ільницький Володимир, Довганський Петро, Красуцький Йосиф. Вони просять односельчан і краянів із сусідніх сіл, як Зарваниця, Вишнівчик і інші, прийти їм з допомогою і присилати жертви просто до „Віри" або й на мої руки.

Степан Простий,
R. D., Box 3, Apollo, Pa.

Зовсім просте.

Торговельний агент: — Передтим я був у вас, а ви мені казали прийти пізніше, тепер же викидаєте мене!

Купець: То зовсім просте! Передтим я не мав часу!

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ.

(77)

Коли розярений ґориль, що його називали Генрих Осьмий, сказав, що він затримає Ронду для себе, на „дворі" запанував розгардіяш. Одначе один із схоплювачів Ронди дальше обстоював, щоб її „взяти до Творця, бо він здавна бажав собі такої жінки".

„Алеж це святотацтво!" — кричав чоловік, що його називали Волсей. „Хто визиває Творця, мусить умерти! Такий є закон. Кайся і відішли її до Творця!" „Цього ніколи не буде!" — кричав король. „Вона моя". І оба дикуни били себе в груди та страшенно ревіли. Інші бестії вищіриили свої зуби.

Король Генрих розізлився аж до божевілля. „Сторожа!" — заревів він. Софолку, закличь сторожу і вкинь Волсея в тюрму. А ти, Бокінгеме, візьми жінку до жіночої квартири; а як ні, то твоя голова не твоя!" Тоді Ронду витащили. Й голова ходила ходором.

Перестрашену й збентежену дівчину потягнули крутими сходами вгору, а потім коридором у якусь зачаровану кімнату, де шість дорослих ґорилів сиділи на підлозі, а їх окружили молодята в ріжних літах. Таким чином Ронда Тері, недавно з Галивуду, переступила поріг гарему огидного короля ґорилів.